

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-י - איך

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

איך

איך א' י' כ', בלשונות המקרא "איך אמרת אחותי היא", "איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי" וכן ע"ז הדרך.
- ביאור שאלת, תמיהת 'איך', עניינו, כפי שהוזכר מאמר חז"ל "במאמר אחד יכול להבראות" שזה הא', ו"נברא בעשרה מאמרות" - י'. בהתפרטות יותר, מהעשרה נעשה עשרים, מיי נעשה כ'. זהו איך - א', י', כ'.

שתי התנועות שמצאנו בבריאה

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", זה מלעילא לתתא, "ביום עשות הוי"ה אלקים ארץ ושמים", זה מתתא לעילא, מלעילא לתתא, שמים קודמים לארץ, כשיטת בית הלל, ומתתא לעילא, ארץ קודמת לשמים, כשיטת בית שמאי, כמו שאומרת הגמ' בחגיגה.
והרי שהעשרה מאמרות הללו, יש בהם שתי פנים מאיזה תנועה הם מתנועעים, האם הם מתנועעים מעילא לתתא, או שהם מתנועעים מתתא לעילא. - ע"ז חל בעומק שאלת האיך, כלומר, בפרטות כמובן, ישנם ריבוי פרטים שיכולה להישאל בהם שאלת 'איך', ובדקות, בכל דבר בבריאה, אבל שורש שאלת ה'איך', עניינה, באיזה תנועה חל הדבר הזה האם הוא בתנועה שמלעילא לתתא, או בתנועה של מתתא לעילא.
נפתח מעט להתבונן ביסודי הדברים שנתבארו הרבה בדברי רבותינו, נעמיד את יסודי הדברים בקצרה, האופן שבו הבריאה נבראה, "על שלושה עמודים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים", תורה - יעקב אבינו, עבודה - יצחק, וגמילות חסדים - אברהם.

'מלעילא לתתא' - מדוגת אברהם אבינו

מצד מדרגתו של אברהם, תפיסת תנועת הבריאה, ולפי"ז, תכלית הבריאה - תנועת הבריאה היא מלעילא לתתא, שזה מה שנאמר באברהם "יוקח נא מעט מים", וכלשון חז"ל "מים עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך", וא"כ, התנועה היא מלעילא לתתא, 'עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך', וכמו שדורשת הגמ' בחגיגה - "את השמים ואת הארץ" שם - מים, והשפע הזה, יורד לארץ.

ומצד כך, עבודתו של אברהם אבינו - זה מה שנאמר 'יוקח נא מעט מים' שזה מבואר במקום בו מוזכר להדיא הגמילות חסדים של אברהם אבינו, בתורה, "ורחצו רגליכם", וכדברי חז"ל, כסבור שמשותחים לאבק שברגליהם. כלומר, שהמים יורדים עד המקום הנמוך ביותר, 'רגליכם', ויתר על כן, ברגלים עצמם יש את האבק רגליים של עוברי דרכים, והשפל ביותר זה ה'משותחים לאבק

שברגליהם', כסבור היה שערביים הם שעובדים עבודת כוכבים ומשתחווים לאבק ברגליהם, כלומר, שהמים יורדים עד המקום השפל ביותר, העבודה זרה שמתגלה במדרגת הרגליים, זהו האופן הנמוך ביותר, היפך ממדרגת הראש, בבחינת "והוא יושף עקב", מקום הנפילה התחתונה לתתא, שם מתגלה התנועה של אברהם אבינו, ושמה מתגלה נקודת התכלית.

כשנכתבה בתורה פרשת גמילות חסדים של אברהם אבינו, נכתב התנועה, ונכתב התכלית, התנועה, מלעילא לתתא. - והתכלית, "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים", ומצד כך, המקום התחתון, שם מקום השפע, לשם יורד כל השפע כולו.

והדוגמא הבהירה והשורשית, עיקר מקום תאותו של הקב"ה שנתאוה שיהא לו דירה בתחתונים זהו מדרגת משכן, ומדרגת מקדש, המשכן בכללותו הוקם ע"י משה שנקרא כן ע"ש - "מן המים משיתיהו", שהוא נקרא על שם המים. ובבית המקדש, הרי "בשעה שכרה דוד שיתין לבית המקדש קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא", ככל סדר הדברים המבואר שם בגמ' בסוכה דף נ"ג ע"א, "ימחה שמי על המים וכו' כתב שם אחספא ושדי לתהומא ונחית תהומא וכו', וע"י כן נעשה קיום למקום בית המקדש.

כלומר, שהתנועה של המים מתתא לעילא נפסקה, ומתגלה תנועה של המים מלעילא לתתא, זה עומק נקודת הקיום של בית המקדש, כלומר - עד כמה שהמים עולים מתתא לעילא "קפא תהומא ובעי למישטף עלמא", נמצא שזה היפך ממצאות טבע המים שהגילוי שבהם הוא מלעילא לתתא, זהו ה"קפא תהומא ובעי למשטף עלמא", כלומר תנועה היפכית מה"לעילא לתתא", וכאשר נעשה נקודת התיקון - "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה ימחה שמי על המים ק"ו הכא, שזה קל וחומר של אחיתופל כמו שאומרת הגמ' במכות, וע"י כן נתקיים המקום, כלומר, קיומו של המקום - שמשם בא השפע, "זה שער השמים", ומשם בא השפע שיוורד מלעילא לתתא, כל השפע כולו שמגיע לעולם, זה מקום בית המקדש בהבחנה של "נתאוה להיות לו דירה בתחתונים".

זהו א"כ, המהלך מצד מדרגתו של אברהם אבינו, זה התפיסה של תנועת הבריאה, ותכלית הבריאה.

'מתתא לעילא' - מדרגת יצחק

אבל בהיפך, מצד מדרגתו של יצחק, דייקא במקום בית המקדש, 'הר המוריה', שם נאמר "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת והעלהו לעולה", ברור הדבר שמצד תנועתו של יצחק, שהיא אש שעולה למעלה, א"כ, התכלית היא לעילא, וזה לא רק שמעשה העקידה היה באופן הזה, ובעומק, זה ברור שמה שנאמר 'העלהו', 'העלהו' ולא 'שחטהו', כדרשת חז"ל עומק נקודת הדבר, יש כאן נקודה דקה - אילו העקידה היתה מדין מדרגתו של יצחק, אז זה באמת היה העלהו ושחטהו, שיצחק שהוא עמוד העבודה היה עולה כקרובן שעולה מתתא לעילא, זה באמת היה צריך להיות הפנים העמוקות של העקידה.

מדרגת אברהם ומדרגת יצחק שמתגלה בעקידה

אבל מכיון שמי שעוקד אותו, 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת והעלהו לעולה', "עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו", והרי מצד אברהם, התכלית היא מלעילא לתת, לכן זה 'העלהו' ולא 'שחטהו', שעל ידי כן, לאחר ה"והעלהו" הוא צריך לחזור ולהוריד אותו, נמצא שעיקר הגילוי מצד יצחק זה "והעלהו לעולה" ועיקר הגילוי מצד אברהם זה "העלהו" ולא "שחטהו" שאז, אחרי ה"העלהו" בא המציאות שהוא מוריד אותו, כאן מקום השפע שיורד מכח מדרגתו של אברהם אבינו.

וא"כ, עומק נקודת סברתו של אברהם אבינו שאף שמצד מדרגתו זה היה 'העלהו' ולא 'שחטהו', מכל מקום אברהם אבינו חשב שעיקר העקידה תהיה מדין מדרגת יצחק, ואז באמת, אם זה היה מדין מדרגת יצחק, זה היה עקידה כפשוטו, 'העלהו' ו'שחטהו', אמר לו הקדוש ברוך הוא "אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה", כלומר, הנסיון של אברהם היה לראות שהוא מעלה ומוריד, כמו שאומרים הרי, חז"ל, שהוא ביקש לעשות בו איזשהו פעולה מעין הטפת דם, כמו שעושים במילה למי שנולד מהול, וכשהוא מוריד אותו לגמרי, זה עומק הנסיון של אברהם אבינו, שהוא מוריד אותו, זה הנסיון מדין מדרגתו של אברהם אבינו.

שתי ההגדרות השורשיות בתכלית הבריאה

ומצד כך, כל מי שמכיר מעט את דברי רבותינו, רואה שיש שתי הגדרות שורשיות, איפה תכלית מציאות הבריאה, הגדרה אחת נתבארה בדברי רבותינו, שתכלית מציאות הבריאה היא דייקא, לתת, ה'המעשה הוא העיקר', ו'נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים', ומצד כך התכלית של הכל הוא לגלות את האור העליון ביותר במקום השפל ביותר, במקום החומר השפל, עד כמה שניתן בגדרי האי עלמא - לגלות שם את מציאותו יתברך שמו, את אורו יתברך שמו.

זה תנועה אחת שמתגלה בדברי רבותינו.

ותנועה - הפוכה בדיוק - שמתגלה, שהתכלית היא דייקא, "אם אסק שמים שם אתה", שעבודת האדם היא דייקא לעלות, "ראיתי בני עליה והם מועטים", שהתכלית היא דייקא, לדור בעליה.

- וברור הדבר, מדין אברהם אבינו, התכלית היא 'נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים', מדין יצחק התכלית היא דייקא בעליונים.

מדרגת יעקב - צירוף שני המהלכים

ובעומק, מצד יעקב אבינו שמצרפם, שזהו עמוד התורה המצרפם, "צדיק דאחיד בשמיא ובארעא", שזה בחינת "אלה תולדות יעקב יוסף", כלומר, הוא מוסיף לצרף את אברהם ואת יצחק גם יחד, שהתכלית חלה בשניהם, הן בעליונים והן בתחתונים, שתי התנועות גם יחד, זה עומק

תכלית מציאות הבריאה, ברצוא ושוב, לחיות למעלה, ולחיות למטה, ושיהיה עיקר למעלה, ושיהיה עיקר למטה, ושיהיה עיקר למטה, ושניהם יהיו עיקרים, זה עומק תכלית מציאות הבריאה. ועל זה חלה שאלת ה'איך', לצרף, לחבר את שני המהלכים האלה גם יחד, להעמיד את מציאות הדבר באופן שמצד אחד יש תכלית שלימה שזהו האופן של המופשטות הגמורה, ומהצד השני, היא התכלית שנמצאת לתת, שניהם גם יחד, זה עומק מציאות הבריאה.

יחוד עליון ויחוד תחתון בקריאת שמע

והגילוי הזה, מתגלה אצל כל יחיד ויחיד בקריאת שמע, 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', וכמו שאומרת הגמ' בפסחים דף נ"ו ע"א על 'ברוך שם' וכו' יעקב אבינו אמרו, ומשה לא אמרו, הילכך נימרינהו בלחישה, משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה וכו', כאשר אנחנו מייחדים את שמו יתברך שמו, יש כאן שני יחודים כמו שהרחיבו כבר חז"ל, והרוחב בנפש החיים בשער ג'.

"שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד" שנקרא יחוד עליון בלשון רבותינו, האמונה באמיתות מציאותו כמו קודם שנברא העולם.

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", זה היחוד התחתון, דייקא לגלות את הקדוש ברוך הוא בעולם, זהו 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם', במקום ההעלם, במקום ההסתר.

- כאן מונח בעצם שתי התנועות הכלליות של תכלית מציאות הבריאה.

מצד התכלית של 'מתתא לעילא' - ההבנה הבהירה - הגדרת הדבר הוא שהתכלית היא לחזור ל'לעילא' הראשון, וה'לעילא' הראשון זה 'הוי"ה קודם שנברא העולם', 'הוה תמיד' כביכול, 'לא אשתני בכל אתר', כל מציאותו כביכול, אין בה שום נקודת העלם, הסתר, שינוי, זהו היחוד העליון של 'שמע ישראל', ומצד מדרגתו של יצחק אבינו, התכלית היא - "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", והגילוי הזה, הוא מה שמעין כך מתגלה במשה רבינו שעלה להר ארבעים יום, והערך הזה שהוא עולה להר ארבעים יום, שיש לו את ההפשטה הגמורה של מציאות העולם.

אבל להיפך, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", היחוד תחתון כל' חז"ל, מתגלה שדייקא התכלית היא במקום השפל, ב'לעולם', במקום ההעלם, במקום ההסתר, שם מציאות תכלית הבריאה.

וכאשר אנחנו אומרים בכל יום, לפחות ב' פעמים, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שאומרים אותם בבת אחת, זה עומק העבודה להתחבר לשני המהלכים, איפה שורש תכלית מציאות הבריאה.

כשאומרים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", אז עבודת האדם, לדבוק בתכלית של 'קודם שנברא העולם', זה ה'אחד', קודם שנברא העולם, ודאי שבתוך ה'אחד' עצמו, יש כוונות נמוכות יותר, א' - אחד, ח' - ז' רקיעים ועולם דידן, ד' - ד' רוחות, זה הצד התחתון שב'אחד', אבל מצד ה'פשוטו של דבר', הפשוט שבדבר, [-'פשוטו' הכוונה הפשוט ביותר שיש בדבר] אז העבודה היא כיסוד דברי חז"ל, זה היחוד העליון, ואז, עבודת האדם לגלות דייקא, שהתכלית היא ביטול כל הנבראים אליו יתברך שמו, למאצילם, והרי שהתכלית היא עליית כל דבר לשורשו, שהוא נכלל בשורשו, וכל מה שנברא חוזר ל"קודם שנברא", זה שלימות מציאות התכללות הנבראים בשורשם.

וכשאומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", אז עבודת האדם היא בתנועה שמלעילא לתתא, ודייקא, אומרים את זה בחשאי, כי זה מקום ההעלם, מקום ההסתר, זה נקרא 'בחשאי', וכשהתכלית היא מציאות של עליון שיורד לתחתון, התכלית היא במקום הנמוך ביותר שיש, זה גופא צורת הדברים.

ב' המהלכים בסדר זמנים - יונ"פ וסוכות

ניתן את הדוגמא הבהירה לכך, בסדר זמנים זה יום הכיפורים וסוכות, יום הכיפורים, הרי אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם, כלומר, גם התחתון נכלל בעליון, אז, אנחנו דומים למלאכי השרת, "מתעטפים בלבן", דומים למציאות של ההפשטה, כלומר, מופשטים מהגוף העכור, שזה הלבוש העכור החשוך, לובשים בגדי לבן, והרי שמופשטים ממציאות החומר, ולכן יש חמישה עינויים, ניתוק מסויים ממציאות החומר - משורשי החומר, וא"כ, ביום הכיפורים מתגלה התפיסה של "ימים יוצרו ולו אחד בהם" - 'זה יומו של הקדוש ברוך הוא' כדברי חז"ל, מתגלה המעין של "קודם שנברא העולם", זה הגילוי של "יומו של הקדוש ברוך הוא", וזה 'יומו' שעליו נאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", היום ראשון דמעשה בראשית שנקרא 'יום אחד', זה נקרא 'יומו של הקב"ה' בשורש הדבר. - אז עדיין מתגלה שהיה "יחידו של עולם" כמו 'קודם שנברא העולם', ועל ידי כן, דביקים ביחוד העליון.

ולאחר מכן סוכות, דייקא "בסוכות הושבתי את בני ישראל", מתגלה מקום ה"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", "וסוכה תהיה לצל" להציל מזרם וממטר, כלומר, מקום ההסתרה, מקום ההעלם, מקום הכיסוי.

והרי שהסדר הוא שני היחודים האלה גם יחד, יחוד עליון ויחוד תחתון.

וכשמגיע "שמחת תורה" שזה מקום היחוד שמחבר את שניהם גם יחד, זה ה"עצרו עמי יום אחד".

הכ"א יום שיש בהתחלה מראש השנה עד שמחת תורה, זה מלשון "איך", זה הכ"א יום, עד ה"נגילה ונשמחה בך", כמו שאומרים רבותינו כידוע, שזה הכ"ב, שם מצטרפים הימים גם יחד, ונעשה חיבור של היחוד העליון יחד עם החיבור של היחוד תחתון, כאן מונח שלימות נקודת הצירוף של שניהם.

ואם כן, כד דייקת שפיר, כל תנועה ותנועה שמתגלה בכלל, אבל בעיקר במציאות תכלית הבריאה, מונח שני השורשים האלה שהוזכרו, בתוך תפיסת מהלכי הבריאה.

הכ' - צירוף ה' של 'מעילא לתתא' והי' של 'מתתא לעילא'

כח מדרגתו של יעקב אבינו כמו שהוזכר, הוא הכח שמצרף את התנועה של 'מעילא לתתא' ואת התנועה של 'מתתא לעילא', מחברם יחד והופכם לאחד.

הכח הזה, כפי שהוזכר, הוא הופך את זה מי' לכ', וכפשוטו, עשרה מלעילא לתתא, ועשרה מתתא לעילא. והדוגמא הבהירה והשורשית זה מתן תורה, "יורד ה' על הר סיני", ואז, הקדוש ברוך

הוא מדבר את עשרת הדיברות, "אנכי ה' אלקיך וגו' אשר לרעך", מצד ה"וירד ה' על הר סיני", כל הדיברות שבאו מתוך אותו מהלך של "וירד", כל הדיבור הוא במהלך של "וירד", כל הדיבור הוא במהלך של עשרה מאמרות, עשרה דיברות שיוורדים מלעילא לתתא, זה צורת הדברים שהיה צריך להיות בלוחות ראשונות, אבל "נשתברו הלוחות", ונעשה מציאות של לוחות שניים, "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים", בלוחות שניים נעשה ההשרשה של הדבר שיש תנועה מתתא לעילא, זה השורש בדברי תורה עצמם, שיש לוחות ראשונים ויש לוחות שניים.

כללות התורה היא לעולם מלעילא לתתא, בהדגשה, "מן השמים השמיעך את קולו", אבל, כל דבר כולל הרי, את הפרטות בתוך הכללות, ובפרטות בתוך התורה עצמה, היה תנועה מלעילא לתתא, שהיא הלוחות ראשונות, והתנועה מתתא לעילא היא לוחות שניות, שניהם כלולים ומחברים יחד אהדדי.

זה מדרגתו של יעקב אבינו, "איש תם יושב אוהלים", כמו שאומרים חז"ל כידוע, בלשון אחד 'יושב אוהלים' זה אהל אברהם ואהל יצחק, או באהלי שם ועבר, ולמהלך דידן, מה זה ה"יושב אוהלים" - שהיה מונח בו שתי התנועות של התלמוד תורה, זה "איש תם יושב אוהלים", הוא מחבר את שניהם גם יחד.

הכח הזה הוא מעתיק את הדבר ממדרגה של י' למדרגה של כ'.

ב' המהלכים באות כ', כ' הדמיון, וכח הכלל

- להבין עמוק, הכח של כ', יש בו שני מהלכים שורשיים.

מהלך אחד, בלשון הקודש כידוע, כ' היא "כ' המדמה", "זה כזה", כ' מדמה דבר לדבר אחר. מהלך שני בכ', זה השורש של הכלל, והדוגמא הבהירה לכך, הכף, שכך נקראת כף היד, יש בה את האצבעות שהם נחלקים לחמשה וכף היד הוא הכח שכולל את כל החמישה גם יחד, ועל שם כן בעומק, זה השורש של הכ"ף מלשון של כלל, כלומר, הכף כוללת בתוכה את כל ההתפרטות של החמשה אצבעות, כל החמישה אצבעות מתכופפים לכף היד, ונעשה המציאות של כללותם, חיבורם גם יחד.

מ"מ א"כ, הזוכר בכללות ממש, שני המהלכים בכ'. - זה מהלכי הא' - י' - כ' שבו אנחנו עוסקים, כ' מצרף א"כ, שני מהלכים, הוא מצרף מהלך אחד של כח המדמה, והוא מצרף מהלך שני של כח של כלל. - הם שני כוחות, שבשורש הם אחד, וכמובן בענפיהם הם נבדלים, הכח של מדמה, לדמות דבר לדבר, לצרף אותו גם יחד, מאיפה השורש של כח המדמה לצרף דבר לדבר אחר? - עד כמה שהם באמת דברים נבדלים בעצם, א"כ, מאיפה כח המדמה שמצרף אותם ומחבר אותם גם יחד, רק ברור הדבר - כיון שבשורש הם כלל אחד, אלא שבענפים הם נתפרטו, כח המדמה, הוא מדמה את הדבר בענפים מכח הארת השורש הנעלם, בהדגשה, אבל השורש עדיין מאיר, יש בו ניצוצות שמאירים לתתא, מה שבשורש הוא אחד, הוא כלל, הוא כח כולל בבת אחד, כאשר הוא משתלשל לתתא, אור הכלל נעלם, מאור הכלל אין בידינו אלא ניצוצות של אותו הארה, ומאותם ניצוצות של הארה, גורמים לידי כך שיש כח לדמות את שני הדברים האלה גם יחד.

ובעומק, זה השורש של מה שהוזכר קודם לכן, מלעילא לתתא, עשרה, מתתא לעילא, עשרה, כלומר, בשורש זה עשרה שהם אחד, והכח של הכ' מדמה את שניהם, מצרפת את שניהם, הכ' של הדמיון מדמה את העשרה של 'מלעילא לתתא' לעשרה של 'מתתא לעילא' וע"י כח המדמה, נעשה מציאות של צירוף, ששניהם גם יחד מתחברים יחד אהדדי.

ובשורש כמו שהוזכר, זה כח הכלל, זה כח הכולל, שחוזר ומצרף את שניהם, ולכן האות כ' עצמה במילוי שלה היא כ"ף, כ' ופ'. והמילה כלל עולה פ', כלומר, זה גופא המילוי שנמצא בכ"ף, המילוי שנמצא בכ"ף הוא הכח שהצירוף שבכ', הפנימיות של הצירוף נובעת מהפ' שהוא בגימטריא כלל, כלומר, זה כח הצירוף שגורם לידי כך שהדבר יכול להצטרף. - בשורש הדבר, בתפיסת הכלל, הם באמת מצורפים, ובענפיהם, בגילוי התחתון שלהם, נעשה הכ' המדמה, שמצרפם ומחברם גם יחד אהדדי, זה שורש יעקב אבינו.

יעקב ועשיו, מדמה דתיקון ומדמה דקלקול

ולפי"ז, יתר על כן, כמו שהוזכר, יעקב אבינו יש לו את כח המדמה דתיקון, ויש כנגדו כח מדמה דקלקול, מכח המדמה דתיקון שמתגלה ביעקב אבינו, זה הכ' שמצרפת את הי' ואת הי', היא מצרפת את העשרה ואת העשרה, את התכלית של "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים" בבחינת עקב שזהו י' - עקב מלעילא לתתא, ואת התכלית מתתא לעילא שזה בחינת ישראל - לי ראש, שזה הי' שנמצא בעליון, את שניהם גם יחד הוא מצרפם, ועל ידי כן נעשה מציאות אחת במה שהוא מצרף אותם. זה מה שהוא יורד מלעילא לתתא, מארץ ישראל הוא יוצא ללבן, וחוזר מלבן לארץ ישראל, "זה לי עשרים שנה בביתך", כלומר ב"עשרים שנה בביתך" הוא השלים את התנועה של הי' העליונה עם הי' התחתונה, שזה מה שנאמר לו כשהוא חוזר לארץ ישראל "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים" מי הם האנשים' - עשיו ולבן, זהו 'אנשים' כמו שאומרים רבותינו, וע"י כן נעשה הצירוף של שניהם גם יחד, זה הכח העליון של מדרגתו של יעקב אבינו, הוא מחבר את עמוד הגמילות חסדים דאברהם עם עמוד התפילה דיצחק מכח תורה, 'יושב אהלים' - אהלי שם ועבר, "וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש" - ועד השתא לא לן, שנטמן בבית שם ועבר, כדברי חז"ל, את ההארה הזו של הדברי תורה, הוא יוצא איתה ללבן, לצרף את כל ה"זה לי עשרים שנה בביתך", זה כח מדרגתו של יעקב אבינו כמו שנתבאר.

אבל מהצד השני, כנגד יעקב שהוא בבחינת "דמות תם חקוקה בכסא", צורת אדם, ידוע עד מאד - עומד מציאותו של עשיו שנקרא אדום, אדם ולעומתו אדום, ה'מדמה דתיקון' זהו אדם, שהם ישראל שעליהם נאמר "אתם קרויים אדם", וכנגדו עומד מציאותו של עשיו שהוא אדום - 'מדמה דקלקול', כנגד הכח של יעקב לצרף את אברהם ואת יצחק גם יחד, שזה ה'אדם דקדושה', שזה ה'מדמה' מצד הקדושה, שהוא השורש של הצירוף של ה'עשרה' וה'עשרה', כמו שנתבאר.

- מאותו מקום כביכול, מקביל לאותו דבר, יש את עשיו, שהוא גם בנו של יצחק, והוא גם נכדו של אברהם אבינו, והכח שהוא מצרף את הדברים, הוא באופן של 'מדמה', בלי נקודת השורש שדבר, מצידו מתגלה נקודת הצירוף בעשיה, שלכן הוא נקרא עשיו כמו שאומר רש"י מיסוד דברי חז"ל, עשיו מלשון שהוא עשוי וגמור, 'עשוי וגמור' כלומר, שמצידו של עשיו, התכלית היא כולה

נמצאת כאן, ובתוך מציאות העשוי וגמור' שהוא נמצא כאן, בזה הוא מגלה שני הפכים ששונים מהדדי.

מצד התיקון, סדר הדבר הוא שיש תנועה מלעילא לתתא ומתתא לעילא, כמו שנתבאר שזה ה'דמות תם' השלם, שזה יעקב אבינו, שמתגלה בו יעקב וישראל שהם שני הקצוות האלה, אבל מכנגד, שעומד מציאותו של עשוי, מציאות דקלוקל שהוא 'עשוי וגמור' - הוא אומר "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה" (בראשית כ"ה, ל"ב) שהוא מבזה את הבכורה, וכדברי חז"ל 'חמש עבירות עבר באותו היום', כלומר, שהחמשה אצבעות שהם ההתפרטות שבדבר, עליהם חל ה"ותשת עלי כפכה" דקלוקל, ה"הנה אנכי הולך למות", זה מקום הקלוקל שמתגלה במציאות של עשוי, וא"כ, הוא מצרף את אברהם ואת יצחק באופן שונה, ובאיזה אופן הוא מצרף אותם, הוא מצרף אותם באופן כזה שזה 'מדמה דקלוקל'.

ביאור עומק מאמר חז"ל במה שיצחק דומה לאברהם

ולפי"ז, דברים מאירים - נאמר בקרא "אלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק", וכדברי חז"ל, שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, מה עשה הקדוש ברוך הוא, צר קלסתר פניו של יצחק, דומה לשל אברהם, בכדי שיהיה בידוע ש'אברהם הוליד את יצחק'.

מאיפה השורש לזה שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה - כי ביצחק היה פסולת, שהפסולת הזו התגלתה בפועל בעשוי, מהפסולת הזו שקיימת ביצחק, מכח כך ליצני הדור היו אומרים שזה לא יתכן שזה בא מאברהם, זה יכול לבוא, לכאורה, רק מאבימלך, 'מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם', נמצא, שכאן היה 'מדמה', שיצחק דומה לאברהם, אבל מי גרם לזה שיצחק הופך להיות דומה לאברהם במראה החיצוני - הפסולת שנמצא ביצחק, שהוא עשוי, שעליו בעומק, היו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, הוא גרם ל'מדמה' שיצחק דומה לאברהם, השורש הזה, זה הכח דקלוקל שמתגלה בכח הצירוף של אברהם ויצחק, מכחו של עשוי.

מכח יעקב אבינו, זה הכ"ף של הכלל, שחוזר ומצרפם ומאחדם גם יחד, אבל מכח מדרגתו של עשוי, נעשה ג"כ צירוף של אברהם ויצחק, אבל באיזה אופן נעשה הצירוף של אברהם ויצחק - 'מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם', אבל כל ה'קלסתר פנים' זה נעשה מכח הקלוקל, כי היו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, מכח כך, צריך לדמות את הדברים - לא מצד נקודת האמת כפשוטו, יש כאן נקודת ה'מדמה', אלא ה'מדמה' הזה בא, מצד נקודת הקלוקל.

וכמוכא, גם ה'קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם', בשורש השורשים זה מכח הכלל של המדמה העליון, שמשתלשל מהכלל, ששם הם אחד, אבל ה'פועל' שבדבר, נשתלשל מכח ליצני הדור, מהפסולת דעשוי, כמו שנתבאר, מכח כך הוא מחבר את אברהם ואת יצחק גם יחד.

ומכח כך עשוי נושא את בת ישמעאל, ועל ידי כן הוא מצטרף לאברהם, הוא מצרף את אברהם ואת יצחק גם יחד, אבל כל הצירוף הזה, נעשה מצד נקודת הקלוקל, הרי גם מה שהוא נשא את בת ישמעאל זה מחמת מה שנאמר בקרא שהוא ראה "כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו"

(בראשית כ"ח, ח') שזה התגלה במעשה של יצחק ורבקה ביחס ליעקב, שציוו אותו שלא ליקח אשה מבנות כנען, וא"כ עוד פעם, עשיו מדמה את עצמו לדבר, ועל ידי כן הוא נושא את בת ישמעאל, זה כח ה'מדמה דקלקול'.

א"כ, נקודת הדברים, מכחו של עשיו הרשע, הכ"ף שמתגלה היא כ"ף המדמה שהיא באופן שמצרפת את אברהם ואת יצחק, והצירוף של אברהם ויצחק מכחו של עשיו, אינו אלא תפיסה של 'מדמה', על שם כך הוא נקרא אדום, הוא 'אדום' - 'מדמה' שמצרף את אברהם ואת יצחק מכח מהלכי ה'מדמה', היפך צירוף אמיתי, שלם, של 'איש תם', יעקב אבינו, שמצרף את שניהם גם יחד. ומכחו של עשיו הרשע, הכ"ף הופכת להיות באמת, מקום של הביטול שבדבר, מקום הכיפוף דקלקול, כי הצירוף של אברהם ויצחק מכח ה'מדמה דקלקול', אינו צירוף אמת, אינו צירוף שלם, וע"י כן מתגלה שהכח הזה שמצרפם, הוא אינו באופן של כח דתיקון אלא באופן של כח דקלקול.

כ"ף כפופה וכ"ף פשוטה

בלשון אחרת והיינו הך, הרי מנצפ"ך הם אותיות כפולות, שיש בהם כפופות ופשוטות, ומצד כך, האות כ' היא האות הראשונה שבסדר האותיות, שהיא כפולה, כ"ף כפופה, וכ"ף פשוטה. מצד מדרגתו של יעקב אבינו, ה"כ"ף היא פשוטה, והכ"ף הזו שהיא כ"ף פשוטה, כלומר, זה הפשיטות שבכ"ף, שמצרפת את שניהם, וכאשר הכ"ף היא כ"ף פשוטה, מתגלה מכח כך, כף היד, שמתגלים החמישה אצבעות, מחוברים יחד אהדדי.

אבל מכח מדרגתו של עשיו, הכ"ף היא כ"ף כפופה, ועל ידי כן, כל האצבעות נכפפים ליד, והם דומים אהדדי, זוהי כ"ף המדמה, כאשר האצבעות פשוטות, הרי שניכרת כל אצבע - זו אצבע, זו אמה, זו קמיצה, ניכר כל אצבע כעומדת לעצמה, אבל כאשר מכופפים את האצבעות לכף היד, נעשה באצבעות ה'כ"ף המדמה', מכח ה'מדמה', הם נראים במידה מסויימת דומים, הם הופכים להיות דומים אחד לשני, זה הכח שמתגלה מכחו של עשיו, שהכ"ף היא כ"ף כפופה, הכף הזו - עליה נאמר "ותשת עלי כפכה", 'עמד ומיעטו', כמו שדורשת הגמ' בחגיגה, כלומר, הוא כופף את קומתו, זה כ"ף כפופה שמתגלה מכחו של עשיו הרשע.

'איך' - עומק השאלה

ולפי"ז, כשחידדנו את הדבר, זה העומק של שאלת 'איך'.
- נחזור ונסכם את המהלך הראשון, ואת המהלך השני, וצירופם גם יחד:
המהלך הראשון שנתבאר ב'איך', תנועה מלעילא לתתא, ותנועה מתתא לעילא, וזו שאלת 'איך', א' - י', מהא' ה'אחד', נעשה עשרה, שבזה יש י' מלעילא, וי' מלתתא, ומצד כך, כל דבר בבריאה, צריך לבדוק את תנועתו, האם הוא מלעילא לתתא, או שהוא מתתא לעילא, ולפי"ז מה תכליתו באותו ערך.

אבל נתבאר לאחר מכן, כח הצירוף שמצרף את שניהם, שהוא מכח יעקב אבינו, צירוף דקדושה, כח הכלל שמתגלה בכ"ף שגילוי הוא בפ' שבכ"ף שהיא עולה כלל, שמצרפת אותם בשורשם, ובענפיהם מתגלה אותה נקודת צירוף.

ומכנגדו עומד מציאות של צירוף דקלקול, שהוא עשיו שהוא כח המדמה. ולפי"ז, שאלת ה'איך' נשאלת השאלה, איך נעשה נקודת הצירוף, האם נקודת הצירוף היא מכח הארת הכללות בשורשו, שמשתלשל ל'מדמה' התחתון שמצרף אותם גם יחד, שזה הצירוף מכחו של יעקב אבינו. או, שנעשה חס ושלום, כח הצירוף, מכח ה'מדמה דקלקול' של עשיו, שמדמה כל דבר יחד אהדדי.

- כאן מונח הביאור הנוסף בשאלת 'איך', איך נעשה נקודת הצירוף, איך נעשה מציאות החיבור.

'איך' דתיקון ו'איך' דקלקול

- זה מה שנאמר בקרא "איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי" (בראשית מד, ל"ד) - ששם באים לברר את ה"ונפשו קשורה בנפשו", זה מקום הבירור האם מה שהיא 'קשורה בנפשו' זה מחמת ש"כ"ף המדמה של ה'כלל' מחברת אותם גם יחד.

אבל מכנגד, כשאומר אבימלך ליצחק אבינו "איך אמרת אחותי היא", כלומר, ה'איך' הזה זה 'איך' ששייך, שהוא מדמה דבר לדבר, הוא מדמה אחותו לאשתו, מצד נקודת הקלקול כביכול, [על אף שכעין זה נאמר אצל אברהם שאמר "וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי"-] אבל בכל אופן מתגלה צד מסויים בדבר, שיש בו אופן של צירוף לא מתוקן.

ומכל מקום, תנועת הדבר יכולה להיות 'איך', מכחו של יעקב אבינו, והיא יכולה להיות 'איך' מכחו של עשיו הרשע, 'איך' שנעשה מכחו של עשיו הרשע, בעזר השם נעסוק בזה להלן, שמזה נעשה ה"איכה" של האדם, ה'איכה' זה צירוף של איה ואיך, זהו 'איכה' ומשם משתלשל האיכה', כלומר, כאשר מקום הצירוף של הדבר נובע ממקום הקלקול, ממקום שורש צירופו של עשיו, זה ההבחנה של 'איך' שהוא 'איכה'.

אבל כאשר זה נעשה מכח מדרגתו של יעקב אבינו, דייקא, זה 'דמות תם', כביכול, שעל זה נאמר בחז"ל שבקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני אדם הראשון, ומעין כך לפני יעקב, שעליו נאמר ששופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון, זה הצורה השלימה של אחדות הא', הי' והכ', כולם מצורפים יחד אהדדי, תנועה מלעילא לתתא ומתתא לעילא, חוזרת ונכללת באל"ף, ב'אלופו של עולם'.

[תגובה לשאלה בסוף השיעור] - כל דבר בשורש שלו הוא אחד, וא"כ, שמה הצירוף הוא מכח הכלל, בענף שלו, שהוא מתפרט, אחד מהאופנים לצרף אותו בהתפרטות, הוא מכח המדמה, אבל עוד פעם, זה מכח הארת אמיתות הדבר, שבכלל הוא אחד, ולמטה, בהתפרטותו, אחד מאופני הצירופים [ומדגישים, אחד מאופני הצירוף] הוא אופן של מדמה, לא שזה כל מציאות הצירוף, כשהזכרנו את הצירוף של 'מדמה', הזכרנו את זה ביחס של אדם ואדם, יעקב ועשיו, לכך הזכרנו ביחס של 'מדמה', בשורש, הם אחד בעצם, ואיך השורש מתגלה בענף, יש כמה אפשרויות, ואחד

מהאפשרויות הוא 'מדמה', ובערך הזה הוזכר יעקב ועשיו, אדם ואדום, מדמה דתיקון שזה יעקב ומדמה דקלקול שזה עשיו.

[שאלה: מצד יצחק שהוא אש, מה ההבדל בין עליה של מסירות נפש לעליה של כילוי.]
כל עליה היא לעולם מציאות של כילוי, ולכן, זה ההבחנה שעליה נקראת תמיד מלשון 'כלות הנפש לאלקים', כי זה מציאות של כילוי, ובכילוי, ישנם שני הבחנות, ישנה הבחנה של אש הדרגתית, שמכלה את הדבר, וישנה הבחנה של כילוי באופן שהוא קופץ, "אבן דזרקין לה עד אין סוף", שזה ההבחנה של כילוי באופן דמסירות נפש, שניהם זה תנועה של כילוי, רק שיש תנועה הדרגתית של כילוי, שזה צורה של אש כפשוטו, ותנועה של כילוי באופן של 'בבת אחת', זה תנועה שמתגלה כמסירות נפש, אבל זה לא שבעצם, תנועת הכילוי ותנועת העליה, הם שתי תנועות שונות, זה אותה תנועה, רק שיש תנועה של הדרגה ותנועה של אש גמור.
אם נגדיר את זה אחרת, אם יש **עפר דאש** - זה יוצר הדרגה, אם יש **אש דאש**, זה יוצר מציאות של מסירות נפש.

[שאלה: ואין עליה מכח מים ורוח] - בלשון קצרה, **מים**, וודאי שעיקר טבעם הוא "עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך", ומה שהמים עולים מתתא לעילא, הגדרת הדבר שזה מים בבחינת 'אש דמים', שגורמים את הדבר, זה ההבחנה של **שמים**, אותיות **שא-מים**, ובהיפוך אותיות זהו **אש-מים**, היינו הך - לשון הגמ' בחגיגה זה **שא-מים**, ורק הפכנו את האותיות ל-**אש-מים**.
רוח, זה תנועה לכל הצדדים, ובמים שהם "עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך", יש בהם שתי תנועות, או מכח הכבידות שבעפר שבהם, או מכח שהם יונקים מהרוח, שהרוח היא גם מלעילא לתתא, ומה שאש עולה מתתא לעילא, היא יונקת מהרוח שעולה מתתא לעילא, אבל רוח, זה תנועה לכל הצדדים.

[שאלה: אבל איך גם במים העליה היא מכח כילוי, איפה יש את הכילוי במים] - הדוגמא הבהירה, כאשר המים נמצאים למטה, הם טיפות, וכאשר הם עולים למעלה, הם מתחברים, **מתעבים** יחד, וכשהם יורדים מלמעלה למטה, כל אחד יש לו דפוס לעצמו, כל טיפה וטיפה היא יורדת לעצמה באופן שהיא איננה מתערבת בחבירתה, וא"כ למעלה זה כללות, **שמים**, כללות, ואז נקראת **מים** בעומק, ולמטה הם נקראים **טיפות**, - וזה הרי המציאות **המים** הם **משמים**, **שם-מים**, שם זה מים, וזה יורד למטה באופן של **טיפות**, למטה המים הופכים להיות התפרטות של טיפות, לעולם מה שלמטה מתפרט, למעלה זה כללות, הם אחד.